

до кавказьких Готів, але ці звістки дуже загальні, і при тім існує велика перерва в звітках, що згадували б як раз про таманських Готів (більш менш для VII—XIII в.); се все до певної міри ослаблює вивід автора, хоч він обставив його дійсно досить сильно.

Меньше нового і оригінального міг автор сказати про Готів кримських; він зводить до купи звістки про них, аналізує язиковий матеріал Бусбека і приходить до виводу, що се був діалект західно-германський, але під готським впливом (с. 163). Сих кримських як і таманських Готів автор уважає Герулами, але всі доводи його на се, окрім простої правдоподібности, опертої на східній позиції Герулів, могли бути тільки дуже гіпотетичні.

Автор старавсь, скільки міг, використати літературу; одначе дещо, от як декотрі російські розвідки, здаєть ся знав він з других рук. Тому в деяких питаннях не міг він стати безпосередно на ґрунті і мусів повторяти як факт чужі гіпотези; вкажу його звістки про готського топарха, відносини кримської Готії до Святослава й ин. (с. 217—8). Але ввагалі праця автора становить солідну і користну вкладку в літературу питання.

М. Грушевський.

Ю. Кулаковскій — Къ исторіи Готской епархіи (въ Крыму) въ VIII вѣкѣ (Ж. М. Н. П., 1898, II, с. 173—202).

Маленька розвідка проф. Кулаковського є коментарем до звістки виданого недавно de-Boor'ом (в Zeitschrift für Kirchengeschichte, 1891 і 1894) каталюга грецьких епархій про готську митрополію. Автор боронить гадку, що ця звістка належить до тогож часу як і цілий каталюг — до 2-ої пол. VIII в., і його гадка дійсно має більш правдоподібности, ніж де Воора, що ці відомости зачисляє до часів Юстиніяна. Далі д. К. пробує з можливою докладністю означити вісім катедр сієї готської митрополії, вичислених в сім каталюгу — на них і полягає головний інтерес сієї звістки, бо тут стрічаємо епархию хозарську, ітільську, оногурську, гунську і таматархську. Осібний екскурсе присвячує автор місту Фулам, уважаючи, що се пізнійший Старий Крим, і що тут, в сусідстві Фул, була якась хозарська колонізація. Чи були Фули акурат на місці Старого Крима, чи ні, але, очевидно, були десь в тих місцях, і тотожність Хоцірів каталюга з Хозарами, дійсно, досить правдоподібна.

Взагалі розвідка д. Кулаковського написана основно, виводи зроблені науково, обережно і оперті на докладнім студійованню звязаних з ними фактів і матеріялів, тож маємо тут користну вкладку в багату літературу Крима.

М. Г.